

การวิเคราะห์แนวคิดเรื่องขั้น 5 ในเชิงอภิปรัชญา

An Analysis the Concept of Five Aggregates in Metaphysics

พระมหาไพฑูรย์ สิริธมโม (ชัยคุง)¹,
พระครูภาวนาโพธิคุณ², จักรพรรณ วงศ์พรพวิณ³,
จรัส ลีกา⁴ และ หอมหวล บัวระภา⁵,
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น^{1,2,3,4}
มหาวิทยาลัยขอนแก่น⁵

**PhramahaPaitoon Siridhammo (Chaikung)¹,
Phrakhrubhavanabodhikhun², Chakkapan Wongpornpavan³,
Jaras Leeka⁴ and Homhuan Buarabha⁵,**
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Khonkaen Campus, Thailand^{1,2,3,4}
Khonkaen University, Thailand⁵
Corresponding Author, E-mail: Siridhammo999@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาปัญหาอภิปรัชญาในพุทธปรัชญาเถรวาท 2) เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องขั้น 5 ในพุทธปรัชญาเถรวาท 3) เพื่อวิเคราะห์แนวคิดเรื่องขั้น 5 ในพุทธปรัชญาเถรวาท การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ขั้น 5 หมายถึง การรวมส่วนประกอบของกระบวนการชีวิต ประกอบด้วย รูป (กาย) เวทนา (ความรู้สึก) สัญญา (ความจำ) สังขาร (สิ่งปรุงแต่ง) วิญญาณ (ความรู้แจ้ง) หรือเรียกอีกอย่างว่ารูปและนาม (กายกับจิต) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นและมีการทำงานร่วมกัน ไม่อาจแยกออกจากกัน

* วันที่รับบทความ: 14 เมษายน 2561; วันที่แก้ไขบทความ 27 มิถุนายน 2562; วันที่ตอบรับบทความ: 28 มิถุนายน 2562

Received: April 14, 2018; Revised: June 27, 2019; Accepted: June 28, 2019

2. อภิปรัชญาในพุทธปรัชญา เป็นการแสดงถึงความจริงของสรรพสิ่งตามที่มันเป็น สิ่งทั้งปวง ไม่ว่าจะเป็นคนสัตว์หรือสิ่งของ เป็นรูปธรรมหรือนามธรรม เป็นเรื่องทางวัตถุหรือเป็นเรื่องจิตใจ ทั้งหมดล้วนเป็นไปตามหลักธรรมดาแห่งเหตุปัจจัย

3. พุทธปรัชญาเป็นทฤษฎีความเป็นจริงแบบวิภาษวาทคือทฤษฎีความเป็นจริงที่ว่าด้วยการกล่าวจำแนกแยกแยะ ความจริงในพุทธปรัชญาจัดเป็นสำนิจนิยม (Realism) ที่ถือว่าโลกทางกายภาพนอกตัวเรามีอยู่จริงและมีความเป็นจริงในตัว ไม่ขึ้นกับความคิด ความเห็น หรือความรู้ของมนุษย์ เรื่องของชั้น 5 ไม่ใช่เป็นเพียงการทำความเข้าใจในปัญหาทางอภิปรัชญาเท่านั้น แต่ยังเป็นการทำความเข้าใจในความจริงของชีวิต การเข้าถึงหลักความจริงในพระพุทธศาสนา (นิพพาน) สามารถเข้าได้ด้วยการปฏิบัติตนให้พ้นจากกิเลส

คำสำคัญ: ชั้น 5; อภิปรัชญา

บทนำ

มนุษย์เป็นจุดศูนย์กลางของปัญหา จุดมุ่งหมายของพุทธปรัชญา คือ มุ่งศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับมนุษย์และแก้ปัญหาของมนุษย์ มนุษย์เป็นสัตว์โลกชนิดหนึ่งที่มีชีวิตเกิด แก่ เจ็บ ตาย อยู่ในโลกเช่นเดียวกับสัตว์โลกทั้งหลาย มนุษย์และสัตว์โลกทั้งหลายเป็นสังขตธรรมประกอบด้วยธรรมชาติ 3 อย่าง คือ (1) รูปชั้น 5 เป็นอวัยวะน้อยใหญ่ หรือกลุ่มรูปที่มีอยู่ในร่างกาย (2) จิต คือ วิญญาณชั้น 5 คือ ธรรมชาติที่รับรู้สิ่งต่างๆ ที่มาปรากฏทาง ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ (อายตนะภายใน) (3) เจตสิก ได้แก่ เวทนาชั้น 5 ความรู้สึก ที่เป็นสุข เป็นทุกข์ ดีใจ เสียใจ เฉยๆ สัญญาชั้น 5 ธรรมชาติที่มีหน้าที่ในการจำ สังขารชั้น 5 ธรรมชาติที่ปรุงแต่งจิตให้มีลักษณะต่างๆ เป็นดีบ้าง ไม่ดีบ้าง ชั้นทั้ง 5 ประการเป็นความจริงที่มีอยู่โดยคงอยู่ภายใต้แห่งไตรลักษณ์ ดังในชั้นสูตร สังยุตตนิกาย มหาวรรคได้ยืนยันไว้ว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็ทุกขอริยสัจเป็นไฉน ควรจะกล่าวได้ว่าอุปาทานชั้น 5 อุปาทานชั้น 5 เป็นไฉน ได้แก่ อุปาทานชั้น 5 คือ รูป อุปาทานชั้น 5 คือ เวทนา อุปาทานชั้น 5 คือ สัญญา อุปาทานชั้น 5 คือ สังขาร อุปาทานชั้น 5 คือ วิญญาณ นี้เรียกว่าทุกขอริยสัจ (Thai Tipitaka, 19/1679/422)

ในชั้นสูตร สังยุตตนิกาย นิทานวรรค ได้ยืนยันไว้ว่า ดูก่อนราहुล เธอจะสำคัญความข้อนั้นเป็นไฉน รูปเวทนาสัญญาสังขารวิญญาณ เทียงหรือไม่เทียง ท่านพระราहुล กราบทูลว่า ไม่เทียง พระเจ้าข้า ก็สิ่งใดไม่เทียง สิ่งนั้นเป็นทุกข์หรือเป็นสุขเล่า เป็นทุกข์ พระเจ้าข้า

ก็สิ่งใดไม่เที่ยง เป็นทุกข์ มีความแปรปรวนเป็นธรรมดา ควรละ หรือที่จะตามเห็นสิ่งนั้นว่า
นั้นของเรา นั้นเป็นเรา นั้นเป็นตัวตนของเรา ไม่ควรตามเห็นอย่างนั้น พระเจ้าข้า ”
(Phramaha Phisut Ch. 2011 : 1-2)

มนุษย์หรือสัตว์ทั้งหลายจึงเป็นทุกข์ในปัจจุบัน เป็นทุกข์เพราะมีขันธ 5 โดยเข้าไป
ยึดถือในขันธ 5 (ปัญจอุปาทานขันธ) คือ มีความยึดมั่นในรูป มีความยึดมั่นในเวทนา มีความ
ยึดมั่นในสัญญา มีความยึดมั่นในสังขาร และมีความยึดมั่นในวิญญาณ และขันธ 5 อย่างนั้น เมื่อไม่
รู้การกำหนดรู้ ก็ไม่สามารถทราบความเป็นจริงของขันธ 5 ได้ตามหลักแห่งไตรลักษณ์ ได้แก่
อนิจจตา ความไม่เที่ยง ทุกขตา ความเป็นทุกข์ และอนัตตา ความไม่ใช่ตัวตน การถือว่าเรา
ว่าเขา นั้นไม่ใช่ของเรา เราไม่ได้เป็นนั้น นั้นไม่ใช่ตัวตนของเรา การเข้าไปยึดถือขันธ 5
เหล่านี้ จึงเป็นทุกข์เป็นอนาถา ต้องท่องเที่ยวเร่รอนไปสู่ภพน้อยภพใหญ่ หรือท่องเที่ยว
ในวัฏฏสงสารไม่มีเบื้องต้นเบื้องปลายปรากฏ ดังนั้นจึงเป็นทุกข์เพราะยึดถือขันธ 5 ขันธ 5
เป็นหลักแห่งความเป็นจริง ความจริงแท้ที่มีอยู่ในโลกคือทุกข์ ดังนั้นทุกข์จึง เป็นปริย
ญะยธรรม คือธรรมที่ควรกำหนดรู้ หากผู้ใดกำหนดรู้ความจริงแท้คือทุกข์ได้ก็จะเข้าใจธรรม
หมวดอื่นๆได้ โดยที่สุดท่านหมายเอาอุปาทานขันธ 5 ว่าเป็นทุกข์ ขันธ 5 คือรูป เวทนา
สัญญา สังขาร วิญญาณ สรุปล คือ สิ่งที่ควรกำหนดรู้คือนามรูปดังที่ปรากฏในปริยญาสูตร สั
ยัตตนิคาย ขันธวารวรรค ซึ่งเป็นสูตรที่กล่าวถึงธรรมที่ควรกำหนดรู้และความรอบรู้มีใจความ
ว่า “ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราจักแสดงธรรมที่ควรกำหนดรู้และความรอบรู้ เธอทั้งหลายจงฟัง
ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ธรรมที่ควรกำหนดรู้เป็นไฉน? ดูกรภิกษุทั้งหลาย รูปเป็นธรรมที่ควร
กำหนดรู้ เวทนา สัญญา สังขารและวิญญาณ เป็นธรรมที่ควรกำหนดรู้. ดูกรภิกษุทั้งหลาย
เหล่านี้เรียกว่าธรรมที่ควรกำหนดรู้. เมื่อรู้แล้วจะเป็นอย่างไรมีคำตอบในเรื่องเดียวกันว่า
“ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ความรอบรู้เป็นไฉน? คือความสิ้นไปแห่งราคะ ความสิ้น ไปแห่งโทสะ
ความสิ้นไปแห่งโมหะ ดูกรภิกษุทั้งหลาย นี้เรียกว่า ความรอบรู้ (Thai Tipitaka,
17/54/26)

จากข้อความนี้แสดงให้เห็นความจริงของขันธ 5 ว่า ขันธ 5 เป็นสภาวะที่ตกอยู่
ภายใต้ของกฎธรรมชาติ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ดังนั้น ขันธ 5 จึงเป็นอภิปริชาต คือสิ่งที่
มีอยู่จริง เป็นอยู่จริง ซึ่งอาจรู้ได้หรือไม่อาจรู้ได้ทางประสาทสัมผัส สิ่งเป็นจริงนั้นมีลักษณะ 2
อย่าง คือ มีอยู่จริงและเป็นอยู่จริง ฉะนั้น การจะถือว่าสิ่งใดเป็นสิ่งเป็นจริง ก็ต้องดูว่า สิ่งนั้น
มีอยู่จริง และเป็นอยู่จริงหรือไม่ การจะรู้ว่าสิ่งใดเป็นอยู่จริงหรือไม่ ให้ศึกษาจากความเป็นอยู่
หรือความเป็น (Essence) ของสิ่งนั้น เช่น ศึกษาว่า พระเป็นเจ้า คือใคร มีคุณลักษณะ

อย่างไร พวกเทวนิยมจะตอบคำถามนี้ว่า พระเป็นเจ้า คือ ผู้สร้างโลกและสรรพสิ่ง บางพวกพรรณนาว่า มีรูปร่างลักษณะเป็นบุคคล (Personal) บางพวกพรรณนาว่า ไม่มีรูปร่างลักษณะเป็นบุคคล (Impersonal) และพรรณนาคุณลักษณะว่าเป็นสัพพัญญู (Omniscient) สรรพวิภู (Omnipresent) สรรพพละนาภาพ (Omnipotent) เป็นต้น กล่าวโดยสรุป อภิปรัชญา คือ สาขาปรัชญาที่ศึกษาหาความเป็นจริงของสิ่งทั้งหลายโดยใช้เหตุผลเป็นเครื่องมือ หรือเรียกสั้นๆ ว่า เป็นวิชาที่ว่าด้วยการคาดคะเนความจริงด้วยเหตุผล ไม่ยอมเชื่ออะไรง่ายๆ (Adisak T., 2003 : 202)

พุทธปรัชญาเถรวาทยอมรับความจริงหรือสัจจะ 2 อย่างคือ สมมติสัจจะ และปรมาตตสัจจะ ดังที่ท่านอรรถกถาจารย์ สรุปไว้ในปรมาตตทีปนีวาทว่า “ในบรรดาผู้สอนศาสนาทั้งหลาย พระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้ประเสริฐ ตรัสสอนสัจจะ 2 ประการ คือ สมมติสัจจะ และปรมาตตสัจจะ ไม่พบสัจจะที่สาม (ในคำสอน)” สัจจะทั้งสองประการมีคำอธิบายโดยย่อดังนี้

1) สมมติสัจจะ (Conventional Truth) ความจริงโดยสมมติ คือสิ่งที่เป็นจริงเพราะบัญญัติของชาวโลกเพื่อการรับรู้ร่วมกัน สิ่งนั้นไม่มีความเป็นจริงในตัวเอง เช่น คน พ่อแม่ ลูก แมว สุนัข ต้นไม้ ภูเขา สิ่งเหล่านี้เกิดจากการรวมตัวกันของขันธ์ 5 จึงไม่มีความเป็นจริงโดยสภาวะของตัวเอง จัดเป็นความจริงโดยสมมติของชาวโลก

2) ปรมาตตสัจจะ (Ultimate Truth) ความจริงโดยปรมาตตคือ ความจริงแท้สูงสุดตามสภาวะที่เป็นเอง โดยไม่อาศัยการสมมติบัญญัติของชาวโลก ดังคำอธิบายว่า ธรรมทั้งหลายมีรูปเป็นต้น แม้ปราศจากการสมมติก็ยังชื่อว่ามียู่ เพราะมีสภาวะให้รู้ได้ด้วย สามารถแห่งลักษณะเฉพาะตนและสามัญลักษณะ คัมภีร์ฝ่ายอภิธรรมจำแนกประเภทของปรมาตตสัจจะออกเป็น จิต เจตสิก รูป นิพพาน ซึ่งจิต เจตสิก และรูป มีลักษณะ 3 ประการ คือ เป็นอนิจจัง ทุกขัง และเป็นอนัตตา คือ ไม่ใช่ตัวตน ส่วนพระนิพพานนั้น มีลักษณะเป็นนิจจัง เป็นอทุกขัง เป็นอนัตตา (Prakanthasaraphivong, 2009 : 749)

พุทธอภิปรัชญาไม่ได้ให้ความสำคัญกับปัญหาเกี่ยวกับปฐมธาตุของโลกและจักรวาล เพราะเห็นว่ามันไม่มีประโยชน์ในแง่ของการสิ้นทุกข์ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของพุทธปรัชญา แต่พุทธปรัชญาก็มีทัศนะเกี่ยวกับสิ่งที่มีอยู่จริง คือ สิ่งที่มีอยู่จริงคืออะไร และมีอยู่อย่างไร ซึ่งนั่นก็คือ จิต เจตสิก รูป และนิพพาน ที่มีอยู่จริงในทัศนะพุทธปรัชญา สิ่งเหล่านี้ไม่ใช่ปฐมเหตุของโลกและจักรวาล แต่มันเป็นสิ่งที่มียู่จริงตามธรรมชาติ ไม่มีผู้สร้าง สิ่ง

ทั้งหลายนี้รวมกันเข้าแล้วปรากฏเป็นสิ่งที่ทั้งหลาย เมื่อรู้ธรรมชาติของสิ่งเหล่านี้แล้ว จะได้วาง
ท่าทีและปฏิบัติให้สอดคล้องกับธรรมชาติโดยมีจุดหมายคือการพ้นทุกข์

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวคิดเรื่องชั้น 5 ในพุทธปรัชญา ศึกษา
ชั้น 5 ในเชิงอภิปรัชญา และวิเคราะห์แนวคิดเรื่องชั้น 5 ในพุทธปรัชญาเถรวาท ซึ่งถือว่าเป็น
เป็นหลักแห่งพุทธปรัชญา ที่แสดงถึงหลักความจริงของมนุษย์และสัตว์ทั้งหลาย ซึ่ง
ประกอบด้วยชั้น 5 เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของชั้น 5 ตามแง่มุมดังที่กล่าวมา
ตามความเป็นจริง สุดท้ายยังเกิดประโยชน์เป็นไปเพื่อความสันติสุข

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาอภิปรัชญาในพุทธปรัชญาเถรวาท
2. เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องชั้น 5 ในพุทธปรัชญาเถรวาท
3. เพื่อวิเคราะห์แนวคิดเรื่องชั้น 5 ในพุทธปรัชญาเถรวาท

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งผู้วิจัยได้จัด
ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย (Research Process) ดังต่อไปนี้

- 1) ค้นหาข้อมูลจากคัมภีร์พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี-ไทย
- 2) รวบรวมข้อมูลจากตำราวิชาการ งานวิจัยและเอกสารอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับ
แนวคิดเรื่องชั้น 5 ในพุทธปรัชญา รวมทั้งแนวคิดทางตะวันตกและตะวันออก ที่เกี่ยวข้องกับ
กับหลักความจริงของสิ่งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม
- 3) รวบรวมประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประเด็นนี้ จากขั้นตอนแรกมาวิเคราะห์
สังเคราะห์ โดยใช้หลักการวิเคราะห์พรรณานำเสนอผลวิจัย
- 4) การสรุปผลการศึกษาค้นคว้าโดยผู้วิจัย ได้นำผลการวิจัยจากขั้นตอนที่ 2 ขั้นตอน
ที่ 3 มาสรุปผลการวิจัยว่าสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ทั้ง 3 ข้อ ที่ได้ตั้งไว้ตามลำดับและนำเสนอ
ผลการวิจัยในเนื้อหา

ผลการวิจัย

ในการทำวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์แนวคิดเรื่องชั้น 5 ในเชิงอภิปรัชญา” ผู้วิจัยมุ่งศึกษาถึงชั้น 5 ของพุทธศาสนาในมิติที่เป็นอภิปรัชญา โดยผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. อภิปรัชญาที่มุ่งศึกษาหาคำตอบเกี่ยวกับความจริงและพยายามสืบค้นวิธีการเข้าถึงและรู้ความจริงนั้น แต่เมื่อกล่าวโดยสรุปแล้วอภิปรัชญาได้แบ่งขอบข่ายเนื้อหาออกเป็น 3 สายด้วยกัน คือ 1) อภิปรัชญาเกี่ยวกับธรรมชาติ (Nature) 2) อภิปรัชญาเกี่ยวกับจิต (Mind) หรือวิญญาณ (Soul) 3) อภิปรัชญาเกี่ยวกับพระเจ้า (God) อภิปรัชญาในพุทธปรัชญามุ่งศึกษาความจริงแท้ในความหมายที่เป็นปรมาตมสัจจะซึ่งถือว่าเป็นความจริงชั้นสูงสุด ปัญหาทางอภิปรัชญาในพระพุทธศาสนาสามารถสรุปได้ดังนี้

1) อภิฤทธิ เป็นลัทธิที่มีความเห็นว่า ทำก็ไม่เชื่อว่าทำ เช่น บุญ-บาปไม่มี ความดี-ความชั่วไม่มี

2) อเหตุกฤทธิ เป็นลัทธิที่มีความเห็นว่า ไม่มีเหตุ ไม่มีปัจจัย สัตว์ทั้งหลายจะได้ดี ได้ชั่ว ได้สุขหรือทุกข์ก็ได้เอง ไม่ใช่เพราะทำดีหรือทำชั่ว อนึ่งสัตว์ทั้งหลายหลังจากท่องเที่ยวไปในสังสารวัฏแล้วก็บริสุทธิ์ได้เอง ลัทธินี้จึงมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สังสารสุทธิกวาท

3) นัตถิกฤทธิ ลัทธินี้มีความเห็นว่าไม่มีผล คือการทำบุญทำทานการบูชาไม่มีผล เจ้าลัทธินี้คือ อชิตะเกสกะมพล ท่านผู้นี้สอนเรื่องอุจเฉทฤทธิด้วย คือ เห็นว่า สัตว์ทั้งหลายตายแล้วสูญ

4) สัสสตฤทธิ ลัทธินี้มีความเห็นว่า สิ่งทั้งหลายเคยเกิดอย่างไร ก็เป็นไปอย่างนั้น เช่น โลกเที่ยง จิตเที่ยง สัตว์ทั้งหลายเคยเกิดอย่างไร ก็เป็นไปอย่างนั้นต่อไปตลอดกาล ดิน น้ำ ลม ไฟ เป็นของเที่ยง การฆ่ากันนั้นไม่มีใครฆ่าใคร เพียงแต่เอาศาสตราสอดเข้าไปในธาตุ (ร่าง) ซึ่งยังยืนไม่มีอะไรทำลายได้

แนวคิดทางอภิปรัชญาในพุทธปรัชญานั้นมีลักษณะบางประการที่ต่างไปจากแนวคิดอภิปรัชญาทางตะวันตก เกณฑ์ตัดสินความเป็นอภิปรัชญาทางตะวันตก คือ การพิสูจน์ได้ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้าของมนุษย์ นักปรัชญาทางตะวันตกมีแนวคิดที่ว่าเรื่องใดก็ตามที่ข้ามพ้นการพิสูจน์หรืออยู่เหนือการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้าเรื่องนั้นจัดเป็นอภิปรัชญา โดยนัยนี้จะเห็นว่าขอบข่ายเนื้อหาของอภิปรัชญาแบบตะวันตกนั้นจะจำกัดอยู่เฉพาะสิ่งที่ไม่ใช่วัตถุ หรือสิ่งที่อยู่เหนือขอบเขตของโลกทางกายภาพหรือโลกทางวัตถุ และไม่อาจรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้าของมนุษย์ การจำกัดความหมายเช่นนี้ออกจะแคบเกินไป

เพราะขอบข่ายของอภิปรัชญาไม่ควรจะกำหนดผูกโยงไว้กับเรื่อง จิตวิญญาณหรือเรื่องเหนือธรรมชาติเท่านั้น ซึ่งความจริงใดๆ ไม่ว่าจะเป็นทางจิตวิญญาณหรือทางวัตถุหากเป็นความจริงขั้นสุดท้าย (อันติมัจจะ) อภิปรัชญาในพุทธปรัชญานั้นมีลักษณะที่ต่างจากทัศนะแบบตะวันตก ซึ่งไม่ใช่เป็นลักษณะการคัดค้านความจริง หรืออนุมานถึงความน่าจะเป็นของสรรพสิ่ง หากแต่เป็นการแสดงถึงความจริงของสรรพสิ่งตามที่มันเป็น

ส่วนประกอบของชีวิตมนุษย์พุทธปรัชญาได้แบ่งชีวิตของมนุษย์ออกเป็น 2 ส่วน คือร่างกายกับจิตหรือที่เรียกว่า รูปธรรมกับนามธรรม ร่างกายและจิตที่เรียกว่าชีวิตมนุษย์นั้น ประกอบขึ้นด้วยการรวมตัวกันของส่วนประกอบ 5 ส่วน เรียกว่า ชั้น 5 คือ 1) รูปชั้น คือ กองแห่งรูป หมายถึงส่วนที่ประกอบกันเป็นร่างกายของมนุษย์ซึ่งเกิดจากการรวมตัวกันของธาตุ 4 คือ ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุลมธาตุไฟ เกิดเป็นอวัยวะต่างๆ 2) เวทนาชั้น คือ กองแห่งเวทนา หมายถึง ส่วนที่เป็นความรู้สึกของจิตเมื่อรับรู้อารมณ์ต่างๆ ผ่านอายตนะภายใน 6 คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ทำให้เกิดความรู้สึก 3 ประการ คือ สุข ทุกข์ และกลางๆ ไม่สุขไม่ทุกข์ 3) สัญญาชั้น คือ กองแห่งสัญญา หมายถึง ส่วนที่เป็นความจำได้หมายรู้แยกแยะสิ่งต่างๆ ได้ 4) สังขารชั้น คือ กองแห่งสังขาร หมายถึง ส่วนที่เป็นความนึกคิด ประชุมจัดให้คิดดี คิดไม่ดี หรือคิดเป็นกลางๆ ไม่ดีไม่ชั่ว 5) วิญญาณชั้น คือ กองแห่งวิญญาณ หมายถึง ส่วนที่เป็นความรู้แจ้งสิ่งต่างๆ ที่จิตรับรู้ทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และสัมผัสที่ 6 คือ ทางใจ ได้แก่ การเห็นรูป การได้ยินเสียง การได้กลิ่น การรู้รส การรู้สัมผัสทางกายและการรู้อารมณ์ทางใจ อภิปรัชญาในพุทธปรัชญาเป็นการแสดงให้เห็นว่าความจริงในเรื่องเกี่ยวข้องกับชีวิต เป็นการแสดงให้เห็นทั้งในส่วนที่เป็นวัตถุและส่วนที่เป็นจิต โดยที่พุทธปรัชญาเถรวาทกล่าวว่าไม่ใช่จิตเท่านั้นที่เกิดดับทุกขณะ แต่วัตถุหรือสสารก็เกิดดับทุกขณะเช่นกัน เพราะสรรพสิ่งล้วนตกอยู่ภายใต้กฎไตรลักษณ์ที่มีลักษณะ 3 ประการ คือ (1) อนิจจตา ความไม่เที่ยง (2) ทุกขตา ความเป็นทุกข์ (3) อนัตตาคือความไม่มีตัวตน เป็นการเสนอความจริงทั้งที่เป็นสมมติสัจจะและปรมัตถสัจจะนั่นเอง

2. ชั้น 5 หมายถึง ชั้นหรือกองเป็นการรวมส่วนประกอบของกระบวนการแห่งชีวิต ได้แก่ รูป (กาย) เวทนา (ความรู้สึก) สัญญา (ความจำ) สังขาร (สิ่งปรุงแต่ง) วิญญาณ (ความแจ้ง) หรือเรียกอีกอย่างว่ารูปและนาม (กายกับจิต) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นและมีการทำงานร่วมกันไม่อาจแยกออกจากกันได้ รูปเป็นธรรมชาติไม่รู้อารมณ์ ได้แก่ ธาตุ 4 คือ ดิน น้ำ ไฟ ลม ส่วนนามนั้นเป็นธรรมชาติที่รู้และเสวยอารมณ์ เช่น สุข ทุกข์ ไม่สุขไม่ทุกข์

(เฉยๆ) อย่างหนึ่ง, จดจำอารมณ์อย่างหนึ่ง, คตินึกอารมณ์หรือปรุงแต่งจิต อย่างหนึ่ง, รับรู้
อารมณ์ทางประสาทสัมผัสหรือทางทวารทั้ง 6 อีกอย่างหนึ่ง “ชั้นทั้ง 5 อาศัยซึ่งกันและกัน
รูปชั้นเป็นส่วนกาย นามชั้นทั้ง 4 เป็นส่วนใจ”

รูปชั้น เป็นองค์ประกอบหนึ่งในชั้น 5 เป็นส่วนของร่างกาย เกิดขึ้นจากการเกาะ
กุมของธาตุต่างๆ ได้แก่ ปฐวีธาตุ อาโปธาตุ เตโชธาตุ และวาโยธาตุ รวมเรียกว่า มหาภูตรูป
และมีอุปาทายรูปเป็นส่วนย่อย ซึ่งในส่วนของรูปชั้นนี้จัดอยู่ในรูปธรรม อันตกอยู่ภายใต้กฎ
ธรรมชาติ คือ ความเปลี่ยนแปลง เป็นทุกข์ ไม่ใช่ตัวไม่ใช่ตน รูปชั้นจัดอยู่ในส่วนของสสารมี
การเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มีความเสื่อมสลายไปในที่สุด

เวทนา เป็นองค์ประกอบของชีวิตในส่วนที่เป็นจิต ทำหน้าที่รับรู้หรือสวैयाอารมณ์
สุข ทุกข์ หรือเฉยๆ ที่เกิดจากการสัมผัสทางประสาททั้ง 5 (รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส) และ
ทางใจเป็นส่วนที่เป็นความรู้สึกในสิ่งที่มากระทบซึ่งพุทธปรัชญาเรียกว่า “อายตนะ” เป็น
องค์ประกอบทั้งภายในและภายนอก คือ ตาเห็นรูป หูได้ยินเสียง จมูกได้กลิ่น ลิ้นได้รับรส
กายสัมผัส จิตรับรู้ พุทธปรัชญาแสดงเวทนาในส่วนของความรู้ที่เกิดจากกระบวนการของ
อายตนะทั้งภายในและภายนอก และกล่าวถึงจิตที่รับรู้ความจริงตามที่มันเป็น (ธรรมารมณ์)
มนายตนะกับธัมมายตนะ (เป็นเหตุ) การรู้เรื่องราวต่างๆ (เป็นผล)

สัญญา เป็นความจำได้หมายรู้อันเกิดแต่ผัสสะจากการกระทบกันของอายตนะ
ภายนอกและภายในกระทบกัน จึงเกิดเป็นความทรงจำในเรื่องต่างๆ เช่น ความจำในเรื่อง
ของรูปว่า สวย ไม่สวย สูง ต่ำ ดำ ขาว เป็นต้น เป็นอาการของจิตที่ทำหน้าที่บันทึกไม่ใช่
สมองสัญญาชั้นเป็นส่วนประกอบอย่างหนึ่งของชีวิต ซึ่งชีวิตของมนุษย์มีส่วนประกอบคือ
รูปและนามและสัญญาชั้นนั้นจัดเป็นส่วนประกอบของชีวิตในส่วนที่เรียกว่า นามชั้น
(สัญญา เวทนา สังขาร วิญญาณ)

สังขาร คือ สิ่งที่ถูกปัจจัยปรุงแต่งอาศัยกันและกันเกิดขึ้นเป็นการรวมธรรมชาติดี
การประสมเจตสิกเป็นลักษณะสิ้นทุกอย่างเข้าด้วยกันซึ่งปรุงแต่งจิตให้ดีหรือชั่วหรือเป็น
กลางๆ เป็นเครื่องปรุงแต่งจิตเครื่องปรุงแต่งความคิดเครื่องปรุงแต่งของกรรมหรืออาจกล่าว
ได้ว่าสังขารหมายถึงทั้งส่วนที่เป็นนามธรรมและรูปธรรมสังขาร

สังขารชั้น ยังเกี่ยวข้องกับเจตสิกกล่าวคือสังขารชั้นเวทนาชั้นและสัญญาชั้น
เมื่อรวมกันเรียกว่าเจตสิกซึ่งเจตสิกเป็นธรรมชาติที่ประกอบกับจิตโดยเป็นไปเนื่องด้วยจิต
อาการที่เจตสิกประกอบกับจิตนั้น เรียกว่า “เจตยุตตลักษณะ” ซึ่งอาการนี้เป็นการประชุม

พร้อมด้วยลักษณะ 4 ประการ ได้แก่ เอกุปปาทะหมายถึงการเกิดพร้อมด้วยกับจิต กล่าวคือ เจตสิกต้องเกิดพร้อมกับจิตเสมอเมื่อจิตเกิดเจตสิกย่อมเกิดเอกนิโรธะหมายถึงการดับพร้อม กับจิตกล่าวคือเจตสิกต้องดับพร้อมกับจิตเสมอเมื่อจิตดับเจตสิกย่อมดับเอกาลัมพะหมายถึง การมีอารมณ์อันเดียวกับจิต กล่าวคือ อารมณ์ที่จิตเข้าไปรับอยู่นั้นย่อมเป็นอารมณ์เดียวกัน กับที่เจตสิกเข้าไปรับเช่นจิตรับอารมณ์สีขาวเจตสิกย่อมรับอารมณ์สีขาวจิตรับอารมณ์สีดำ เจตสิกย่อมรับอารมณ์สีดำ และจิตรับอารมณ์สีเขียวเจตสิกย่อมรับอารมณ์สีเขียวและเอกวัตถุ ะหมายถึงอาศัยวัตถุที่ตั้งอาศัยอันเดียวกับจิต กล่าวคือ ที่อาศัยเกิดแห่งเจตสิก

วิญญาณ เป็นธรรมชาติอันมีความรู้แจ้งเป็นลักษณะคือ รู้แจ้งสุขบ้าง รู้แจ้งทุกข์ บ้างรู้แจ้งอทุกขมสุขบ้าง เป็นเพียงแค่รับรู้อารมณ์ที่มากระทบคือมองเห็นได้ยินได้กลิ่นรู้รส รู้สัมผัสผัสและนึกคิด แต่ไม่ได้หมายถึงความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งหรือรู้อย่างลึกซึ้งแบบปัญญา วิญญาณสามารถรู้แจ้งอารมณ์ได้ 6 ประเภท ได้แก่ จักขุวิญญาณคือความรู้ารมณ์ทางตา การรู้รูปด้วยตาการเห็นโสตวิญญาณคือความรู้ารมณ์ทางหูการรู้เสียงด้วยหูการได้ยินขาน วิญญาณคือความรู้ารมณ์ทางจมูกการรู้กลิ่นด้วยจมูกการได้กลิ่นชีวหาวิญญาณคือความรู้ อารมณ์ทางลิ้นการรู้รสด้วยลิ้นการรู้รสกายวิญญาณคือความรู้ารมณ์ทางกายการรู้ โผฏฐัพพะด้วยกายการรู้สัมผัสผัสและมนโวิญญาณคือความรู้ารมณ์ทางใจการรู้ธรรมารมณ์ ด้วยใจการรู้ความนึกคิดวิญญาณเป็นธรรมชาติที่วิจิตรเนื่องจากวิญญาณสร้างสิ่งที่วิจิตรซึ่งสิ่ง ที่วิจิตรนี้หมายถึงสิ่งที่สวยงามสิ่งที่แปลกประหลาดและหลายอย่างหลายชนิดเช่นร่างกายของ คนและสัตว์สิ่งก่อสร้างกับศิลปะและความดีกับความชั่ว

3. พุทธปรัชญามองชีวิตในลักษณะวิเคราะห์ (Analysis) แยกองค์ประกอบใหญ่ เป็นชิ้นส่วนย่อยชีวิตตามหลักพุทธปรัชญานั้นเป็นวิถีชีวิตที่มุ่งเน้นการพิจารณาถึง กระบวนการความเป็นจริงของชีวิตตนเองเป็นสำคัญเพราะการพิจารณาความเป็นจริงในชีวิต ของตนเองนั้นจะทำให้ทราบถึงหลักความเป็นจริงของชีวิตมนุษย์ที่มีส่วนประกอบหลักๆ อยู่ 2 ประการ คือ ภาคส่วนที่เป็นร่างกาย (รูปธรรม) และภาคส่วนที่เป็นจิตใจ (นามธรรม) เมื่อ พิจารณาแล้วจะทำให้ทราบว่าร่างกายกับจิตใจมีความแตกต่างกันมากแต่ทั้ง 2 ประการนี้ จะต้องทำงานร่วมกันจึงจะทำให้เป็นชีวิตมนุษย์ได้ซึ่งจะได้กล่าวในประเด็นต่อไปที่ว่าด้วยกลุ่ม ของขันธ (รูป-นาม)

ขันธ 5 ในพุทธปรัชญาจัดเป็นสังขตธรรม คือ เป็นธรรมชาติหรือธรรม (สิ่ง) ที่เกิด ขึ้นมาจากเหตุปัจจัยมาปรุงแต่งกันเกิดขึ้น หรือเรียกกันในอีกชื่อหนึ่งกันโดยทั่วไปว่าสังขาร

นั่นเอง ซึ่งตรงข้ามกับอสังขตธรรม คือ เป็นธรรมหรือธรรมชาติ ชนิดที่ยังไม่ได้มีการปรุงแต่งกันขึ้นสังขตธรรมและอสังขตธรรมนั้นพระพุทธเจ้าทรงแสดงโดยโยงมาหาการรับรู้ของมนุษย์ ดังข้อความว่า “ความเกิดปรากฏ” นั้นหมายเอาภาวะที่ปรากฏแก่การรับรู้ของมนุษย์ ความเสื่อมและความแปรปรวนก็เช่นเดียวกันในพุทธปรัชญาชั้น 5 เป็นทั้งส่วนของนามและรูป ซึ่งเรียกรวมเข้าด้วยกันเป็นคำเดียวว่า นามรูป พระพุทธเจ้าเห็นความสำคัญของทั้งจิตและทั้งวัตถุว่ามีทั้งสองอย่าง แต่มีอยู่อย่างอิงอาศัยเนื่องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

พุทธปรัชญาอธิบายชั้น 5 ว่าเป็นการรวมกันของสิ่งต่างๆ ก็เป็นการแสดงให้เห็นว่าแท้จริงแล้วมนุษย์ไม่มี มีแต่สมมติเท่านั้น ส่วนประกอบย่อยต่างๆ เรียกว่า ชั้น 5 แยกแยะส่วนประกอบของสิ่งนั้นๆ ออกเป็นส่วนย่อยจนละเอียดสุดไม่สามารถแยกแยะออกไปได้ เพื่อให้เห็นภาพความจริงได้ชัดเจน ไม่ผิดพลาด เน้นการมองลึกโดยนัยปรมาตมพุทธปรัชญาเป็นทฤษฎีความเป็นจริงแบบวิภาษวาทคือทฤษฎีความเป็นจริงที่ว่าด้วยการกล่าวจำแนกแยกแยะ ความจริงในพุทธปรัชญาจัดเป็นสัจนิยม (Realism) ที่ถือว่าโลกทางกายภาพนอกตัวเรามีอยู่จริงและมีความเป็นจริงในตัว ไม่ขึ้นกับความคิด ความเห็น หรือความรู้ของมนุษย์ เรื่องของชั้น 5 ไม่ใช่เป็นเพียงการทำความเข้าใจในปัญหาทางอภิปรัชญาเท่านั้น แต่ยังเป็นการทำความเข้าใจในความจริงของชีวิตตลอดทั้งสาย การเข้าถึงหลักความจริงในพระพุทธศาสนา (นิพพาน) สามารถเข้าได้ด้วยการปฏิบัติตนให้พ้นจากกิเลสเท่านั้น

พุทธปรัชญาเถรวาทอธิบายชีวิตของมนุษย์ไว้ว่าเป็นผลรวมของชั้นทั้ง 5 ในทัศนะพุทธปรัชญามีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เมื่อพิจารณาโดยแยกส่วนประกอบต่างๆ แล้วจะเห็นได้ว่า มนุษย์ไม่มีส่วนใดเลยที่เป็นสิ่งเที่ยงแท้ ในส่วนของกาย (รูป) ก็มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ทุกขณะ ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงภายในระบบของเซลล์ ก็จะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ทุกขณะอย่างนี้ ในปัจจุบันนักวิทยาศาสตร์ก็พิสูจน์ได้ว่าในร่างกายนี้เซลล์มันแตกดับมากมายในหนึ่งวินาทีตรงคำสอนของพระพุทธเจ้าที่แสดงไว้แต่พระพุทธเจ้าพิสูจน์ด้วยปัญญาไม่ได้ใช้กล้องไม่ได้ใช้เครื่องมือวิทยาศาสตร์มาจับร่างกาย ทุกเซลล์นี้แตกสลายอยู่ ฉะนั้นนี่คือกระบวนการเกิด-ดับของรูปหรือส่วนที่เป็นรูปธรรมในชั้น 5 นั่นเองการเปลี่ยนแปลงไปทุกขณะไม่ได้คงทนถาวรดังพระพุทธพจน์ตรัสรับรองไว้ว่า “อีกไม่นานนักร่างกายนี้ก็จักปราศจากวิญญูณ ถูกทอดทิ้งทับถมแผ่นดินเหมือนท่อนไม้ที่ไร้ประโยชน์ ฉะนั้น”

จิตในพุทธปรัชญาเถรวาทเป็นสภาวะธรรมที่เกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป เป็นการสืบทอดของกระบวนการเดียวกัน จิตจึงเป็นศูนย์กลางของชีวิตมนุษย์เป็นผู้ควบคุมกาย กายจะมองเห็นแสงหรือสดใส่ก็ขึ้นอยู่กับจิตที่บันดาลสุขหรือทุกข์ให้แก่มนุษย์ จิตจึงเป็นศูนย์กลางของชีวิตมนุษย์และต้องอาศัยกายโดยไม่สามารถแยกออกจากกัน การเกิดดับของจิตมีผลต่อกันเป็นกระบวนการของสันตติ จิตในพุทธปรัชญาไม่ใช่สารกัมที่และไม่ใช่ผู้คิด เพราะจิตเป็นสภาวะที่เกิดสืบทอดกันเป็นกระบวนการของนามรูป โดยเป็นเหตุปัจจัยต่อกัน เช่น เพราะสิ่งนี้เกิดสิ่งนี้จึงเกิด เพราะสิ่งนี้มีสิ่งนี้จึงมี เพราะสิ่งนี้ดับสิ่งนี้จึงดับ เป็นต้น

พุทธปรัชญาถือว่าสิ่งทั้งหลายมีธาตุเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน ต่างกันที่จำนวนของธาตุขนาด มีลักษณะและคุณสมบัติที่แตกต่างกันออกไปบ้าง หากเป็นโลกของวัตถุ ธาตุจะมีเพียงธาตุ 5 คือ ดิน น้ำ ไฟ ลม อากาศ (ช่องว่าง) แต่สิ่งที่มีชีวิตต้องมีจิตหรือวิญญาณธาตุเข้ามาเพิ่มอีก 1 ธาตุ รวมเป็น 6 ธาตุ ส่วนรูปร่างกาย (มนุษย์) เป็นที่ประชุมของชั้น 5 ซึ่งเกิดจากธาตุทั้ง 6 มาประชุมพร้อม คือ ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุลม ธาตุไฟ อากาศธาตุ วิญญาณธาตุ (จิต) ซึ่งประชุมปรุงแต่งให้เป็นร่างกายอยู่ได้ ถ้าขาดเพียงธาตุใดธาตุหนึ่งความสมบูรณ์ของมนุษย์ย่อมเกิดไม่ได้แนวคิดในเรื่องธาตุในพุทธปรัชญานี้เป็นการประนีประนอมกันระหว่างแนวคิดสุดโต่ง 2 สาย คือ คนพวกหนึ่งมีความเห็นว่า สิ่งทั้งหลายเที่ยงแท้ มีอัตราที่คงอยู่ตลอดไป กลายเป็นทฤษฎีที่เรียกว่า “สัสสตทฤษฎี” ส่วนอีกพวกหนึ่งก็มีความเห็นแย้งไปสุดทางตรงข้ามบอกว่าอย่างนั้นไม่ใช่ ทุกอย่างขาดสูญหมด คนเราเกิดมาเป็นเพียงประชุมธาตุสี่ตายแล้วก็ขาดสูญไป พวกนี้ก็เป็นเรียกว่า “อุจเฉททฤษฎี”

พุทธปรัชญาสอนหลักความจริงว่า สิ่งทั้งหลายทั้งปวง ไม่ว่าจะเป็นคนสัตว์หรือสิ่งของ เป็นรูปธรรมหรือนามธรรม เป็นวัตถุหรือเป็นเรื่องจิตใจ ไม่ว่าชีวิตหรือโลกที่แวดล้อมอยู่ก็ตาม ทั้งหมดล้วนเป็นไปตามธรรมดาแห่งเหตุปัจจัย เป็นเรื่องของปัจจัยสัมพันธ์ นิยาม 5 คือกฎแห่งธรรมชาติ 5 อย่าง ประกอบด้วย อุดินิยาม พีชนิยาม จิตตนิยาม กรรมนิยาม และธรรมนิยามจากปัญหาทางอภิปรัชญาที่ว่าชั้น 5 มีจริงหรือไม่ เกิดขึ้นอย่างไร และเป็นอยู่ในลักษณะใด หากพิจารณาตามหลักธรรมนิยาม 5 ประการ ดังกล่าวมาแล้วข้างต้นเราก็จะพบความจริงได้ ชาลยณรงค์บุญหนุนกล่าวไว้ในงานวิจัยเรื่อง “ทฤษฎีความเป็นจริงในพุทธปรัชญาเถรวาท” ว่าพุทธปรัชญาเป็นทฤษฎีความเป็นจริงแบบวิภาษวาทคือทฤษฎีความเป็นจริงที่ว่าด้วยการกล่าวจำแนกแยกแยะซึ่งไม่สามารถจัดเข้าในทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งคือทฤษฎีความเป็นจริงแบบสมนัยทฤษฎีความเป็นจริงแบบสหนัยทฤษฎีความเป็นจริงแบบปฏิบัตินิยม

ดังนั้นหลักนิยาม 5 จึงเป็นหลักสำหรับตอบปัญหาทางอภิปรายได้ดีที่สุด เพราะเป็นหลักที่ครอบคลุมทั้งในส่วนของชีวิตหรือชั้น 5 และสิ่งไม่มีชีวิตหรือวิญญาณครอง หลักนิยาม 5 อันเป็นหลักการที่รวมคำสอนของพระพุทธศาสนาที่เป็นปัญหาทางอภิปรายไว้ทั้งหมด เช่น นามธาตุและรูปธาตุ จัดเข้าในอุตุนิยามและพีชนิยาม พุทธปรัชญากล่าวถึงธาตุโดยมีจุดมุ่งหมายที่ต้องการให้เข้าใจธรรมชาติภายในของบุคคลด้วย เพราะการไม่เข้าใจธรรมชาติตามความเป็นจริงย่อมเป็นเหตุให้ไม่เข้าใจ หรือไม่รู้ความจริงว่ามีวิชาอยู่เบื้องหลัง โดยท่านเรียกว่า “ธาตุคืออวิชชา” เป็นธาตุใหญ่” กฎไตรลักษณ์และกฎปฏิจจสมุปบาทจัดเข้าในธรรมนิยาม

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่องการวิเคราะห์แนวคิดเรื่องชั้น 5 ในเชิงอภิปราย ผู้วิจัยได้พบประเด็นที่น่าสนใจ จึงนำประเด็นที่น่าสนใจเหล่านั้นมาเพื่อการอภิปรายผล ดังนี้

1. ชีวิตมนุษย์ประกอบด้วยชั้น 5 คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ โดยย่อเรียกว่ารูปและนาม เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นและมีการทำงานร่วมกันไม่อาจแยกออกจากกัน รูปเป็นธรรมชาติไม่รู้อารมณ์ ได้แก่ ดิน น้ำ ลม ไฟ ส่วนนามนั้นเป็นธรรมชาติที่รู้อารมณ์และเสวยอารมณ์ เช่น สุข ทุกข์ ไม่สุข ไม่ทุกข์ การจดจำอารมณ์หรือปรุงแต่ง คิดนึกอารมณ์หรือปรุงแต่งจิต รับรู้อารมณ์ทางประสาทสัมผัส หรือทวารทั้ง 6 ชั้น 5 เป็นกระบวนการอาศัยซึ่งกันและกันรูปชั้นเป็นส่วนกายและนามชั้นเป็นส่วนของใจ กล่าวถึง ชั้น 5 เป็นคำตอบหนึ่งของคำถามที่ว่า ชีวิตคืออะไรในหนังสือ ดัว่า พุทธธรรมมีความสรุปความไว้ “พุทธธรรม” เกี่ยวข้องเป็นพิเศษกับเรื่อง ชีวิต โดยแสดงส่วนประกอบต่างๆ ของชีวิต ที่ครอบคลุมทั้งรูปธรรมและนามธรรม หรือวัตถุและจิตใจ โดยแยกพิจารณาเป็นพิเศษในด้านจิตใจ การแสดงส่วนประกอบต่างๆ ทำได้หลายรูปแบบ ซึ่งชั้น 5 เป็นแบบหนึ่ง

2. อภิปรายในพุทธปรัชญา เป็นการแสดงถึงความจริงของสรรพสิ่งที่มันเป็น สิ่งทั้งปวง ไม่ว่าจะเป็นคนสัตว์หรือสิ่งของ เป็นรูปธรรมหรือนามธรรม เป็นเรื่องทางวัตถุหรือเป็นเรื่องจิตใจ ทั้งหมดล้วนเป็นไปตามหลักกรรมตาแห่งเหตุปัจจัย โลกและชีวิตในสังสารวัฏเป็นสังขตธรรม เพราะเกิดจากการรวมตัวขององค์ประกอบพื้นฐานคือชั้น 5 จึงทำให้พุทธปรัชญาเถรวาทไม่เป็นวัตถุนิยม (Materialism) ไม่เป็นจิตนิยม (Idealism) และไม่เป็นทวินิยม (Dualism) แต่ เป็นสัจนิยม (Realism) และสอดคล้องกับพระศรีคัมภีร์ญาณ (สม

จินต์ วันจันทร์) กล่าวถึง ทฤษฎีขั้น 5 ในหนังสือ “พุทธปรัชญา” ในเรื่องอภิปรัชญาว่า “ธรรม” หมายถึง ปรมาตมธรรม 4 คือ (1) จิต (2) เจตสิก (3) รูป (4) นิพพาน ธรรมคือ จิต เจตสิก รูป คือ ขั้น 5 ส่วนนิพพานเป็นขั้นวิมุตติ (พ้นจากขั้น) คำว่า “ขั้น” แปลว่า กอง หรือหมวด หมายถึง หมวดของรูปธรรมและนามธรรม เป็นองค์ประกอบรวม (Aggregate) ของชีวิต

3. พุทธปรัชญาเป็นทฤษฎีความเป็นจริงแบบวิภาษวาท คือ ทฤษฎีความเป็นจริงที่ว่าด้วยการกล่าว จำแนก แยกแยะ ความจริงในพุทธปรัชญาจัดเป็นสัจนิยม (Realism) ที่ถือว่าโลกทางกายภาพนอกตัวเรายิ่งอยู่จริงและมีความเป็นจริงในตัว ไม่ขึ้นกับความคิด ความเห็น หรือความรู้ของมนุษย์ เรื่องของขั้น 5 ไม่ใช่เป็นเพียงการทำความเข้าใจในปัญหาทางอภิปรัชญาเท่านั้น แต่ยังเป็นการทำความเข้าใจในความจริงของชีวิต การเข้าถึงหลักความจริงในพระพุทธศาสนา (นิพพาน) สามารถเข้าได้ด้วยการปฏิบัติตนให้พ้นจากกิเลส สอดคล้องกับ (Wit Vittaveth) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “ปรัชญาทั่วไป” เกี่ยวกับแนวคิด อภิปรัชญาไว้ว่า จิตนิยม คือ ความจริงอีกประเภทหนึ่งความจริงอันนี้ไม่มีตัวตนที่จับต้องไม่ได้ กล่าวคือมีลักษณะ เป็นอสสาร (Immaterial) เนื้อแท้ของโลกหรือจักรวาลนั้นมีไข่มุ่แต่เพียง สสารวัตถุเท่านั้น จิตนิยมรูปนี้ ยังเชื่อต่อไปด้วยว่าสิ่งเป็นจริงอันเป็นอสสารนี้เข้ามามีบทบาท ในโลกของสสารวัตถุ

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องขั้น 5 ในเชิงอภิปรัชญาผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการท้าวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง “วิเคราะห์แนวคิดเรื่องนิยาม 5 ในเชิงอภิปรัชญา”
2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์ขั้น 5 กับแนวคิดปรัชญา สสารนิยม”
3. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์ขั้น 5 กับแนวคิดปรัชญาจิตนิยม”
4. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์ขั้น 5 กับแนวคิดปรัชญา ธรรมชาตินิยม”

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่องการศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องขั้น 5 ในเชิงอภิปรัชญา ทำให้ได้ องค์ความรู้ใหม่ที่เกิดจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยทำ ให้ได้องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาในส่วนที่ว่าด้วยความจริงสูงสุด หรือปรมาตถสัจจะ ที่เกี่ยวข้องกับขั้น 5 และความเป็นไปของกระบวนการในขั้น 5 ที่ แบ่งเป็นรูปและนามหรือแยกเป็น รูป จิต เจตสิก ถือเป็นแนวคิดที่สำคัญในพุทธปรัชญาเถรวาทที่สอดคล้องกับแนวคิดทางอภิปรัชญาที่ประกอบด้วยทฤษฎีสสารนิยมทฤษฎีจิตนิยม และทฤษฎีธรรมชาตินิยม

References

- Adisak Thongbun. (2003). *Metaphysics Guide*. (4th ed.). Bangkok: Royal Institute.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tripitaka : Thai Version*. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya Press.
- Phrakhanthasārāphiwong. (2009). *Aphidhammatthasangkhaha and Pramattathāpñī*. Bangkok: Prayoonsanthai Printing.
- PhraMaha Pisut Jinnowo (Paniram). (2011). *The study of the relationship between the monarchy and the 5 in the development of meditation. Philosophy thesis*. Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.